

KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 23.3.2012 r.
COM(2012) 128 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

dotyczący

strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

dotyczący

strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego

1. Wprowadzenie

Morze Bałtyckie jest ciągle jednym z najbardziej wrażliwych obszarów Europy. Każdego lata zakwitają w nim glony, a coraz więcej coraz większych statków żegluje przez jego najwęższe i najpłytsze cieśniny. Trwa przewyciężanie dawnych podziałów. Potrzebny jest rozwój badań i innowacji i zacieśnienie powiązań handlowych; w połączeniach transportowych i energetycznych występują duże luki – wschodnie i północne części regionu nadal zbyt często są odizolowane od reszty UE.

Dlatego też w czerwcu 2009 r. na wniosek Rady Europejskiej Komisja Europejska przyjęła strategię UE dla regionu Morza Bałtyckiego (EUSBSR). Koncentruje się ona na kluczowych wyzwaniach w zakresie zrównoważonego środowiska, dobrobytu, dostępności oraz bezpieczeństwa, ale uwzględnia również szanse na to, aby obszar ten stał się zintegrowanym, skupionym na przyszłości regionem światowej klasy, o wiodącej roli w Europie. Strategia ma na celu koordynację działań zmierzających do bardziej efektywnego rozwoju regionu, prowadzonych przez państwa członkowskie, regiony i gminy, Unię Europejską, organizacje działające w skali całego regionu, instytucje finansujące i organizacje pozarządowe. Stanowi również element regionalnej realizacji zintegrowanej polityki morskiej.

W czerwcu 2011 r. Komisja opublikowała sprawozdanie z wdrażania strategii¹. Następnie w konkluzjach przyjętych w dniu 15 listopada 2011 r. Rada do Spraw Ogólnych wezwała Komisję Europejską do dokonania przeglądu strategii najpóźniej na początku 2012 r. W niniejszym komunikacie, który wychodzi naprzeciw temu wnioskowi, proponuje się:

- udoskonalenia w zakresie ukierunkowania strategicznego,
- dostosowanie polityki i finansowania,
- doprecyzowanie zakresów odpowiedzialności poszczególnych uczestników,
- poprawę komunikacji.

Strategia musi odzwierciedlać cel strategii „Europa 2020”, którym jest inteligentny i zrównoważony wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu, a także uwzględniać ewolucję polityki UE, w tym znaczenie nadane współpracy w proponowanych wieloletnich ramach finansowych oraz proponowanych reformach polityki spójności, przewidujących w szczególności większą koncentrację tematyczną, a także znaczenie nadane strategiom

¹ COM(2011) 381 wersja ostateczna.

makroregionalnym i strategiom dotyczącym basenów morskich we wspólnych ramach strategicznych, umowach partnerskich i programach operacyjnych.

Współpraca w regionie Morza Bałtyckiego stanowi wzmocnienie i usprawnienie polityki UE w innych dziedzinach, np. polityki w dziedzinie zmiany klimatu, programu ramowego „Horyzont 2020” w zakresie badań naukowych i innowacji oraz programu „Erasmus dla wszystkich” w dziedzinie edukacji; wspomaga także realizację zintegrowanej polityki morskiej oraz polityki dotyczącej europejskiej sieci transportowej (TEN-T). Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że podejście makroregionalne nadaje postępowi nowy praktyczny wymiar współpracy.

2. W kierunku nowych ram strategicznych

W obecnej sytuacji ograniczeń budżetów publicznych kluczowe znaczenie mają innowacyjne podejścia, pozwalające na jak najlepsze wykorzystanie dostępnych środków i procedur. Podejście makroregionalne oferuje zintegrowane ramy rozpatrywania kwestii zbyt szerokich, aby mogły być rozwiązane na szczeblu krajowym, a jednocześnie zbyt specyficznych, aby poruszać je na szczeblu całej Unii.

W celu większego skoncentrowania i ukierunkowania strategii należy precyzyjniej określić kluczowe cele i sposoby ich osiągnięcia. Dlatego też w niniejszym komunikacie sformułowano trzy **cele ogólne** strategii, określając w odniesieniu do każdego z nich wskaźniki i poziomy docelowe:

- ocalenie morza,
- rozwój połączeń w regionie,
- zwiększenie dobrobytu.

Tak sformułowane ramy pozwolą na realizację zaleceń Rady.

2.1. Zaangażowanie polityczne

Aby utrzymać zaangażowanie polityczne na wysokim szczeblu, należy precyzyjniej sformułować zakładane wyniki strategii na poziomie krajowym i na poziomie UE. Zgodnie z wnioskiem Rady należy w stosowny sposób włączyć strategię do porządku obrad Rady Ministrów w jej różnych składach. Rozważania dotyczące strategii powinny znajdować odzwierciedlenie w dyskusjach na temat budżetu oraz na inne tematy.

Konieczne jest większe zaangażowanie podmiotów regionalnych i lokalnych. Zostało to uwzględnione w nowych rozporządzeniach dotyczących polityki spójności, w których proponuje się, aby przy opracowywaniu i realizacji nowych programów brać pod uwagę strategię makroregionalne.

Zaangażowanie polityczne musi przekładać się na zaangażowanie administracyjne, do czego niezbędna jest odpowiednia liczba pracowników i ciągłość personelu.

2.2. Dostosowanie polityki

Działania polityczne powinny odzwierciedlać terytorialny charakter stojących przed regionem wyzwań i szans. Inicjatywy polityczne powinny być spójne i promować synergii; dobry

przykład stanowi proponowane uwzględnianie kwestii związanych ze zmianą klimatu w polityce spójności. Komisja będzie regularnie monitorować rozwój sytuacji w zakresie polityki, aby zapewnić spójność z celami makroregionalnymi.

Dzięki konsekwentnemu przyjmowaniu perspektywy makroregionalnej w pracach odpowiednich grup roboczych Rady i komisji Parlamentu organy te mogą przyczynić się do zapewnienia pozytywnych skutków polityki w zakresie wpływu terytorialnego i spójności. Z uwagi na międzysektorowy charakter strategii zaleca się regularne uwzględnianie jej w obradach poszczególnych składów Rady.

Podobne podejście jest również potrzebne na poziomie lokalnym, regionalnym, subregionalnym i krajowym; działaniom politycznym powinny towarzyszyć podsumowania na wszystkich szczeblach.

2.3. Dostosowanie finansowania

W obecnej sytuacji gospodarczej Komisja podkreśla potrzebę efektywnego wykorzystania istniejących środków z budżetu UE i budżetów krajowych. W celu maksymalizacji wpływu finansowania makroregionalnego państwa członkowskie i inne podmioty oferujące finansowanie powinny ustalić lub zmodyfikować priorytety zgodnie z celami strategii.

W sprawozdaniu okresowym Komisji z czerwca 2011 r. stwierdzono znaczące postępy w tym zakresie; konieczne są jednak dalsze wysiłki. Strategia przyniesie oczekiwane wyniki tylko pod warunkiem, że będzie kompleksowo powiązana z wszelkimi dostępnymi zasobami, pochodzącymi m.in. z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejskiego Funduszu Rybackiego², instrumentu „Łącząc Europę” i programu LIFE, a także z programów w dziedzinie badań i innowacji, edukacji, kultury i zdrowia.

W ramach tego dostosowania istotny jest zarówno jego aspekt finansowy, jak i strukturalny. Instytucje zarządzające programami operacyjnymi w regionie powinny przyjąć bardziej elastyczne podejście, na przykład umożliwiając finansowanie projektów długoterminowych oraz oferując kapitał początkowy. Programy krajowe i regionalne powinny mieć wyraźniejszy wymiar ponadnarodowy – opieranie się wyłącznie na programach współpracy regionalnej nie wystarczy. Należy kontynuować prace nad ramowym instrumentem wdrażania w celu zaangażowania międzynarodowych instytucji finansowych, innych podmiotów finansujących i sektora prywatnego, tak aby zwiększyć efekt dźwigni dostępnych środków.

Podjęto istotne działania zmierzające do zwiększenia wsparcia dla podejścia makroregionalnego w ramach finansowych na lata 2014-2020. Jakkolwiek strategia rozpoczęła się w połowie okresu programowania w 2009 r., przez co możliwości wpływu na treść programów były niewielkie, to w treści wniosków w zakresie polityki spójności na następny okres programowania uwzględniono wyraźne odniesienia strategiczne i praktyczne. Przy opracowywaniu umów partnerskich oraz programów operacyjnych na poziomie regionalnym, krajowym, transgranicznym i ponadnarodowym należy uwzględniać cele i priorytety makroregionalne. Wymóg koncentrowania środków finansowych na ograniczonej liczbie obszarów tematycznych, istotnych z punktu widzenia strategii, również wpływa na osiągnięcie wymiernych wyników.

² Fundusz ten, zgodnie z propozycją Komisji, ma w nowym okresie finansowym ulec przekształceniu w Europejski Fundusz Morski i Rybacki.

Istotne jest, aby podmioty na wszystkich szczeblach jak najszybciej podjęły rozważania, w jaki sposób dostosować fundusze na nadchodzący okres finansowy i na jakie priorytety należy je przeznaczyć, biorąc przy tym pod uwagę plan działania i poziomy docelowe ustalone na poziomie strategii i na poziomie zagadnień priorytetowych.

2.4. Zarządzanie

Pilotażowy charakter strategii, a także identyfikacja z nią ze strony bardzo szerokiego kręgu podmiotów, w tym władz lokalnych i regionalnych, ministerstw krajowych, służb Komisji, międzynarodowych instytucji finansowych, przedstawicieli sektora prywatnego i organizacji pozarządowych, wymaga otwartej, ale efektywnej struktury zarządzania.

W oparciu o dotychczasowe doświadczenia Rada zwraca się o współpracę między Komisją a państwami członkowskimi, których to dotyczy, w celu „wyjaśnienia roli i zakresu odpowiedzialności kluczowych zainteresowanych stron zaangażowanych we wdrażanie EUSBSR³, tak by zapewnić jasne wskazówki co do ich funkcji i ułatwić prace nad [...] wdrażaniem strategii”.

We współpracy z tymi zainteresowanymi stronami Komisja określiła podstawowe role i zadania w odniesieniu do każdej z czterech kluczowych grup⁴. Należy zapewnić odpowiednie możliwości administracyjne – nie w celu faworyzowania strategii kosztem innych priorytetów, ale w celu wsparcia bardziej spójnych działań.

- Komisja zapewnia ogólną koordynację strategii. Ułatwia ona zaangażowanie odpowiednich zainteresowanych stron oraz monitoruje postęp, ocenia go i przekazuje sprawozdania we współpracy z państwami członkowskimi.
- Krajowe punkty kontaktowe, wyznaczone przez uczestniczące państwa członkowskie, zapewniają ogólną koordynację i wsparcie wdrażania strategii we własnym kraju, ale również na poziomie ogólnym.
- Plan działania w ramach strategii obejmuje zagadnienia priorytetowe oraz działania horyzontalne, uzgodnione w wyniku szeroko zakrojonych konsultacji. W celu koordynacji tych priorytetów i zapewnienia terminowego uzyskania wyników koordynatorzy zagadnień priorytetowych i liderzy działań horyzontalnych nadzorują realizację projektów w swoich obszarach, jednocześnie promując wpływ makroregionalny i rozpowszechniając wyniki.
- Liderzy projektów przewodnich zajmują się przełożeniem ogólnych celów w ramach danych zagadnień priorytetowych na konkretne działania, mające określonych liderów i horyzont czasowy; są oni bezpośrednio odpowiedzialni za ułatwianie praktycznej realizacji projektów.

Ponadto regularnie zbiera się grupa wysokiego szczebla, złożona z przedstawicieli wszystkich państw członkowskich UE, która doradza Komisji w toku realizacji, organizuje dyskusje dotyczące jej ukierunkowania i zapewnia ugruntowanie strategii w skali całej UE. Komisja będzie promować organizowanie wspólnych spotkań z grupą wysokiego szczebla do spraw

³ Krajowe punkty kontaktowe, koordynatorzy ds. zagadnień priorytetowych, liderzy działań horyzontalnych, liderzy projektów przewodnich.

⁴ Szczegółowe informacje na ten temat zostaną udostępnione na stronie internetowej EUSBCR.

strategii UE na rzecz regionu Dunaju w celu wymiany dobrych praktyk. Konieczne jest bowiem zacieśnienie powiązań z regionem Dunaju oraz z innymi inicjatywami regionalnymi w obszarze Atlantyku, Arktyki i w innych regionach. Możliwe jest również organizowanie spotkań z innymi gremiami, jak np. z grupą wysokiego szczebla ds. partnerstwa na rzecz transportu i logistyki w ramach wymiaru północnego.

W celu zwiększenia stabilności administracyjnej należy też zbadać potencjał europejskich ugrupowań współpracy terytorialnej (EUWT) jako narzędzia wykorzystywanego na poziomie strategii lub w odniesieniu do poszczególnych zagadnień priorytetowych.

2.5. Zaangażowanie zainteresowanych stron, w tym sektora prywatnego

Aby odnieść sukces, strategia wymaga udziału wszystkich odpowiednich zainteresowanych podmiotów publicznych i prywatnych. Powinien on przybierać wymiar zarówno koncepcyjny, w postaci wpływu na ogólny kształt strategii (np. poprzez udział w odpowiednich dyskusjach dotyczących rynku wewnętrznego), jak i praktyczny – poprzez wkład w realizację (np. za pośrednictwem projektów na rynku cyfrowym).

Udział taki należy rozwijać. Pogłębienie dialogu pomiędzy Komisją, państwami członkowskimi, których to dotyczy, stowarzyszeniami izb handlowych, konfederacją przemysłu, regionalnymi grupami działającymi w dziedzinie badań i innowacji oraz organizacjami pozarządowymi (np. Bałtyckim Forum Rozwoju) powinno służyć m.in. skuteczniejszemu dotarciu do środowiska biznesowego. Należy wspierać wydarzenia tematyczne, łączenie interesów strategii z interesami sektora prywatnego, jak również ukierunkowane konsultacje w strategicznych kwestiach.

2.6. Organizacje sąsiedzkie, regionalne i międzynarodowe

Jakkolwiek strategia koncentruje się na krajach UE, jej powodzenie zależy również od bliskiej i owocnej współpracy z państwami sąsiadującymi. Należy zacieśnić współpracę przy wykorzystaniu już istniejących platform⁵, w szczególności z Federacją Rosyjską. W ramach tych platform należy nadać wspólnym priorytetom wymiar konkretnych działań, tak aby uniknąć ich powielania.

Na przykład kontynuowanie dialogu z Nordycką Radą Ministrów pozwoli na bardziej skoordynowane wykorzystanie zasobów ludzkich i finansowych. Podobnie dalsza współpraca z komisją helsińską (HELCOM) usprawni realizację planu działania w ramach strategii oraz planu działań HELCOM dotyczącego Morza Bałtyckiego.

2.7. Promowanie świadomości

Potrzebna jest większa świadomość na temat podejścia stosowanego w ramach strategii oraz osiągniętych wyników, co podkreślają zarówno Komisja, jak i Rada. Komisja i państwa członkowskie powinny dążyć do tego z wykorzystaniem możliwie najszerszego spektrum podmiotów i kanałów komunikacji. Wymiana doświadczeń i dobrych praktyk w internecie, np. za pośrednictwem portalu łączącego odpowiednie strony, jest niezbędna dla zapewnienia

⁵ Np. wymiar północny, Rada Państw Morza Bałtyckiego, Nordycka Rada Ministrów, komisja helsińska, sieć ds. wizji i strategii basenu Morza Bałtyckiego (VASAB), Współpraca Subregionalna Państw Morza Bałtyckiego (BSSSC), Związek Miast Bałtyckich (UBS) oraz program badań naukowych i rozwoju Morza Bałtyckiego (BONUS) (inicjatywa na podstawie art. 185).

lepszego dostępu do informacji o finansowaniu, możliwościach kojarzenia podmiotów i łączenia projektów w klastry. Ponowne położenie nacisku na ogólne cele w powiązaniu z rozpowszechnieniem wiedzy na temat wskaźników i poziomów docelowych opisanych poniżej pozwoli również na wyraźne określenie treści strategii.

2.8. System monitorowania

Rada zwróciła się o stworzenie „systemu realistycznych i możliwych do osiągnięcia celów i wskaźników”. Komisja proponuje trzy wyżej wspomniane ogólne cele: ocalenie morza, rozwój połączeń w regionie, zwiększenie dobrobytu.

Uzupełnieniem tych celów jest szereg wskaźników i poziomów docelowych – nowo sformułowanych w wyniku szeroko zakrojonych konsultacji, lecz opierających się na istniejących politykach i planach długoterminowych. Stanowią one podstawę dla bardziej efektywnego monitorowania i oceny. Komisja proponuje, aby zostały one uwzględnione w zmienionym planie działania wraz z wszelkimi niezbędnymi zmianami, w tym ze szczegółowym określeniem poziomów wyjściowych na potrzeby poziomów docelowych, które będą ściśle monitorowane w sprawozdaniach Komisji.

Państwa członkowskie są również proszone o przedstawienie wskaźników i poziomów docelowych dla poszczególnych zagadnień priorytetowych, w tym celów pośrednich i punktów odniesienia na potrzeby osiągnięcia ogólnych celów. Ułatwi to rozpowszechnianie informacji wśród opinii publicznej i dostarczy strategicznej perspektywy do zmiany planu działań strategii, ustalenia priorytetów wśród wybranych dobrych projektów, oceny oraz jaśniejszego przedstawienia osiągnięć strategii.

3. Nadanie nowym ramom praktycznego wymiaru

Cele ocalenia morza, rozwoju połączeń w regionie i zwiększenia dobrobytu stanowią wyraźne ramy rozwiązywania kwestii dotyczących Morza Bałtyckiego i UE, w tym najważniejszych zagadnień strategii „Europa 2020”.

3.1. Ocalenie morza

Ogólnym celem w zakresie środowiska dla Morza Bałtyckiego jest osiągnięcie dobrego stanu środowiska do 2020 r., zgodnie z wymogami dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej, oraz właściwego stanu ochrony w myśl dyrektywy siedliskowej zgodnie z unijną strategią ochrony różnorodności biologicznej i powiązanymi z nią poziomami docelowymi do 2021 r., jak wymaga tego plan działań HELCOM dotyczący Morza Bałtyckiego.

Dla „ocalenia morza” konieczne jest skuteczniejsze wdrażanie odpowiednich przepisów prawa UE, np. w zakresie różnorodności biologicznej, siedlisk, rybołówstwa i eutrofizacji – pełne wdrożenie dyrektywy w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych, dyrektywy w sprawie azotanów i ramowej dyrektywy wodnej opóźnia się.

W 2011 r. w rankingu (*scorecard*) WWF dotyczącym Morza Bałtyckiego wykazano, że jakkolwiek Bałtyk jest nadal jednym z najbardziej zanieczyszczonych mórz na świecie, a jego zły stan zagraża jakości życia 80 mln ludzi mieszkających wokół niego, to wzmoczone wysiłki przynoszą rezultaty, choć wiele pozostaje jeszcze do zrobienia.

Obecnie wysiłki te mogą stać się skuteczniejsze dzięki bardziej skoordynowanemu podejściu przewidzianemu w strategii.

- **Stale zaangażowanie polityczne na wysokim szczeblu** jest konieczne, aby uzgodnione priorytety w dziedzinie środowiska znalazły przełożenie na działanie oraz aby istniejące przepisy prawa były lepiej egzekwowane. Na przykład zalecenia w ramach projektu przewodniego dotyczące rezygnacji z fosforanów w detergentach muszą obecnie zostać uwzględnione w nowym prawodawstwie państw członkowskich.
- **Dostosowanie polityki w poszczególnych dziedzinach do strategii** – na przykład uwzględnianie kwestii środowiska naturalnego oraz klimatu (w tym odpowiednich wyników badań) we wszystkich odnośnych obszarach polityki, w tym w dziedzinie transportu, rolnictwa i polityki przemysłowej – również ułatwi doprowadzenie morza do dobrego stanu oraz zapewnienie odpowiedniej ochrony wybrzeża. Międzysektorowe planowanie polityki oznacza, że we wszystkich sektorach znajdują odzwierciedlenie ustalone priorytety dla regionu Morza Bałtyckiego zgodnie z lokalnymi potrzebami. Jako przykłady można podać konkretne środki rolno-środowiskowe w ramach wspólnej polityki rolnej, takie jak strefy buforowe wzdłuż rzek i terenów podmokłych lub lepsze gospodarowanie odpadami zwierzęcymi. Rada Europejska, zatwierdzając strategię w 2009 r., wezwała do ścisłego powiązania jej z zintegrowaną polityką morską.
- **Lepsze dostosowanie finansowania** do celów strategii jest szczególnie ważne, aby możliwe było osiągnięcie jej celów w zakresie środowiska i klimatu. Problemy dotyczące Bałtyku są zbyt duże, aby mogło je na własną rękę rozwiązać którekolwiek państwo. Na przykład aby zmniejszyć liczbę martwych stref, które dzisiaj obejmują nawet jedną szóstą powierzchni dna Bałtyku z powodu nadmiaru substancji odżywczych, potrzebne są dalsze skoordynowane inwestycje w oczyszczalnie ścieków, w tym instalacje do usuwania fosforu i azotu.
- **Ścisła współpraca partnerska**, na przykład między administracjami krajowymi, regionalnymi i lokalnymi oraz instytucjami badawczymi i innymi zainteresowanymi stronami, takimi jak właściciele statków, władze portów, przedsiębiorstwa logistyczne i organizacje pozarządowe, jest niezbędna dla realizacji celów strategii, takich jak ekologiczny i bezpieczny transport. Obecnie duży ruch żeglugowy nasila problemy wynikające z nadmiaru substancji odżywczych i obecności substancji niebezpiecznych pochodzących ze źródeł lądowych poprzez zanieczyszczenie powietrza, emisję gazów cieplarnianych, zrzuty oleju i innych odpadów oraz wprowadzanie organizmów obcych. Dzięki wspólnym wysiłkom podmioty prywatne mogą uzyskać lepsze zrozumienie przepisów i norm, a sektor publiczny – dostęp do informacji z pierwszej ręki na temat warunków rynkowych i potrzeb.
- **Ścisła współpraca z krajami sąsiadującymi**, w szczególności z Rosją, jest konieczna np. dla realizacji celów strategii w zakresie bardziej efektywnego i spójnego nadzoru morskiego, a także zapobiegania klęskom na morzu i na lądzie oraz gotowości i reagowania na nie. Dobry wzorzec wspólnego nadzoru w Zatoce Fińskiej powinien zostać rozszerzony na całe Morze Bałtyckie.
- **Określanie wspólnych priorytetów w ramach organizacji regionalnych i międzynarodowych**, takich jak HELCOM, będzie m.in. stanowić wsparcie działań w ramach strategii w odniesieniu do wpływu na różnorodność biologiczną ze strony substancji niebezpiecznych i destrukcyjnych metod połowu, w tym nielegalnych, nieraportowanych i nieuregulowanych połowów, oraz ich negatywnych

konsekwencji dla zdrowia ryb i ludzi. Niebezpieczne substancje są szczególnie szkodliwe dla ekosystemu Morza Bałtyckiego ze względu na jego słonawe środowisko i powolne tempo wymiany wody (ponad 30 lat). W ramach promowania zróżnicowania i zdrowia dzikiej flory i fauny należy również brać pod uwagę wpływ zmiany klimatu.

W ten sposób nowe ramy działań w ramach strategii pozwolą zwiększyć wysiłki na rzecz ocalenia morza. Możliwości i narzędzia oferowane w tym zakresie muszą obecnie zostać w pełni wykorzystane w regionie.

Dla zapewnienia rygorystycznego przestrzegania opisanych powyżej udoskonalonych ram Komisja proponuje zatem stosowanie następujących **wskaźników i poziomów docelowych** w celu pomiaru postępów w kierunku ocalenia morza:

1. czystość wód mierzona osiągnięciem dobrego stanu środowiska do 2020 r. oraz obejmująca obniżenie zawartości substancji odżywczych zgodnie z poziomami docelowymi i wskaźnikami, które zostaną określone w przyszłym przeglądzie dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej oraz w zaktualizowanym planie działania komisji helsińskiej dla Morza Bałtyckiego w 2013 r.;
2. osiągnięcie bogatej i zdrowej dzikiej fauny i flory do 2020 r., mierzone poprawą stanu różnorodności biologicznej i zdrowia ekosystemów, w tym w odniesieniu do stad ryb, zgodnie z zaktualizowanymi poziomami docelowymi, które zostaną określone przez HELCOM w roku 2013 oraz w zmienionej dyrektywie ramowej w sprawie strategii morskiej;
3. terminowe przyjęcie w 2013 r. i pełne wdrożenie do 2021 r. zaktualizowanego planu działania HELCOM dla Morza Bałtyckiego;
4. czysta żegluga, mierzona wyeliminowaniem nielegalnych zrzutów do 2020 r., a także bezpieczna żegluga, mierzona zmniejszeniem o 20 % do 2020 r. liczby wypadków w porównaniu do poziomu z 2010 r.;
5. opracowanie transgranicznych, opierających się na ekosystemach, planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich w całym regionie do 2015 r.;
6. adaptacja w odniesieniu do zmiany klimatu poprzez przyjęcie zintegrowanego planu i programu ochrony wybrzeża do 2020 r.;
7. zwiększenie bezpieczeństwa dzięki pogłębieniu współpracy między organami nadzoru morskiego poprzez lepsze dzielenie się informacjami i skoordynowane działania w celu poprawy świadomości w zakresie sytuacji na morzu i efektywności działań na morzu do 2015 r.

3.2. Rozwój połączeń w regionie

Ze względu na duże odległości, trudne warunki klimatyczne oraz małą gęstość infrastruktury nadal wiele obszarów wschodniej części regionu Morza Bałtyckiego oraz północnej Finlandii i Szwecji charakteryzuje się najniższymi wskaźnikami dostępności w całej Europie. Takie braki nie tylko generują wysokie koszty i nie sprzyjają efektywnemu wykorzystaniu energii, ale również utrudniają funkcjonowanie rynku wewnętrznego oraz osiągnięcie spójności terytorialnej.

W ramach zagadnień priorytetowych przyczyniających się do realizacji drugiego celu strategii – rozwoju połączeń w regionie – można wykorzystywać odnowione ramy strategii do oferowania inteligentnych, zrównoważonych i integrujących rozwiązań terytorialnych.

- Szczególnie ważne jest zapewnienie **zaangażowania politycznego na wysokim szczeblu**, np. w celu ułatwienia realizacji planu działań w zakresie połączeń międzysystemowych na rynku energii państw bałtyckich dla zapewnienia regionalnej infrastruktury energetycznej na potrzeby prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego i zwiększenia bezpieczeństwa dostaw. Dotyczy to zarówno terminowych inwestycji, jak i reform rynkowych.
- **Lepsze dostosowanie polityki w różnych obszarach** ułatwi stworzenie prawdziwie multimodalnej sieci transportowej w skali makroregionu. Odpowiednie resorty muszą prowadzić bardziej spójną politykę morską oraz politykę w dziedzinach transportu, ochrony środowiska i zmiany klimatu – wraz z Komisją, partnerstwem na rzecz transportu i logistyki w ramach wymiaru północnego i innymi organami regionalnymi.
- Stworzenie trwałych i kompleksowych sieci infrastruktury, pozwalających na zmniejszenie utrzymujących się w regionie podziałów północ-południe oraz wschód-zachód, wymaga lepszego **dostosowania finansowania** do strategii, a także **ściślejszych powiązań z krajami sąsiadującymi**. Do realizacji priorytetowych projektów niezbędne jest lepsze planowanie i koordynacja rozwoju infrastruktury i finansowania. Należy tego dokonać w kontekście wytycznych dotyczących TEN-T i w pełni korzystając m.in. z platformy partnerstwa na rzecz transportu i logistyki w ramach wymiaru północnego i funduszy dostępnych w ramach instrumentu „Łącząc Europę” i sieci TEN-T.

Cel rozwoju połączeń w regionie, przewidujący skupienie wysiłków w skali makroregionalnej na rozwoju potencjału ludzkiego oraz na tworzeniu inteligentniejszego i bardziej oszczędnego systemu transportowo-energetycznego, jest zgodny z celem strategii „Europa 2020”, którym jest inteligentny, trwały wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu, a także z powiązanymi inicjatywami przewodnimi. Realizacja celu wymaga pełnego wykorzystania nowych wniosków dotyczących polityki spójności, w szczególności w celu rozwoju infrastruktury transgranicznej. Na granicach zewnętrznych należy w ramach tego celu wspierać modernizację infrastruktury, wyposażenia i systemów celnych UE, jak również budowanie potencjału administracyjnego. Ponadto należy zwrócić uwagę na zapewnienie odporności infrastruktury na klęski żywiołowe lub spowodowane przez człowieka.

W celu zapewnienia odpowiedniego monitorowania Komisja proponuje stosowanie następujących **wskaźników i poziomów docelowych** do pomiaru postępów:

1. lepsze, zrównoważone połączenia wewnętrzne i zewnętrzne regionu wraz z ograniczeniem czasu podróży i czasu oczekiwania na granicach zewnętrznych przy wsparciu ze strony instrumentu „Łącząc Europę”, co w praktyce oznacza zakończenie wszystkich siedmiu priorytetowych projektów lądowych i morskich TEN-T w tym regionie, na przykład budowy stałego połączenia przez Belt Fehmarn (Femern Bælt) do 2020 r. oraz Rail Baltica do 2024 r.;
2. połączenie rynków energii państw bałtyckich z pozostałą częścią regionu zgodnie z postanowieniami planu działań w zakresie połączeń międzysystemowych na rynku energii

państw bałtyckich, co w praktyce oznacza pełne i zrównoważone pod względem ekologicznym połączenie rynków energii elektrycznej i gazu do 2015 r.;

3. zwiększona współpraca w zakresie wspólnego transgranicznego zarządzania i planowania infrastruktury i jej tworzenia, w tym na obszarach morskich.

3.3. Zwiększenie dobrobytu

Unia Europejska wciąż zmagają się z trudnościami gospodarczymi. W corocznej publikacji *State of the Region Report*, zawierającej ocenę konkurencyjności i współpracy w regionie Morza Bałtyckiego⁶, w wydaniu z 2011 r. stwierdzono, że po roku wzrostu obserwowanego w większości obszarów obecnie perspektywa dla regionu pogarsza się. W publikacji podkreśla się współzależność gospodarek UE oraz znaczenie współpracy na rzecz zrównoważonego wzrostu gospodarczego.

Za pośrednictwem odnowionych ram strategii cel „zwiększenie dobrobytu” wpływa na wzmocnienie środków zmierzających do przywrócenia wzrostu gospodarczego zgodnie z celami strategii „Europa 2020”. Przewiduje on udoskonalenie w zakresie opracowywania i stosowania polityki poprzez wyraźniejsze skoncentrowanie się na wzroście gospodarczym i tworzeniu miejsc pracy oraz poprzez przedstawienie decydom wyraźniejszego ogólnego obrazu powiązanych lub sprzecznych tendencji. Większe **zaangażowanie polityczne** jest niezbędne do szybkiej transpozycji prawodawstwa w celu zapewnienia sprawnego funkcjonowania rynku wewnętrznego. Ma to kluczowe znaczenie, ponieważ większość handlu odbywa się wewnątrz makroregionu.

- **Dostosowanie polityki** zapewni spójny rozwój kluczowych sektorów, takich jak rolnictwo, rozwój obszarów wiejskich (łącznie z leśnictwem) i rybołówstwo. Reforma wspólnej polityki rybołówstwa jest przykładem modyfikacji polityki zgodnie z zaleceniami strategii w kierunku zdecentralizowanego zarządzania rybołówstwem zgodnie z uwarunkowaniami lokalnymi.
- Wspieranie Unii innowacji w całym regionie Morza Bałtyckiego obejmuje **dostosowanie finansowania** poprzez podejście programowe. Dla osiągnięcia celów strategii „Europa 2020” konieczne jest przeznaczenie większych środków na badania i innowacje, a także wspieranie inteligentnej specjalizacji w regionie. Należy w pełni wykorzystać możliwości stworzone w ramach programu „Horyzont 2020”.
- W ramach **dialogu pomiędzy zainteresowanymi stronami**, w tym Komisją, państwami członkowskimi, izbami handlowymi i konfederacją przemysłu, należy promować koncentrację strategii na kwestiach polityki przemysłowej w regionie. Zgodnie z inicjatywą przewodnią „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” w ramach strategii „Europa 2020” oraz z programem Small Business Act strategia wspiera MŚP (z poszanowaniem zasad pomocy państwa) poprzez poprawę dostępu do finansowania, lepsze stanowienie prawa oraz pomoc w dostosowaniu się do wymogów globalizacji. Niezbędne jest położenie nacisku na technologie przyjazne środowisku i niskoemisyjne – w tej dziedzinie region ma dobre wyniki, jednak potrzebne są ściślejsze powiązania między kształtowaniem polityki a rozwojem

⁶ Publikacja Bałtyckiego Forum Rozwoju, Nordyckiej Rady Ministrów i Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

rynku. Kluczowe sektory morskie również mają potencjał wzrostu. Umiejętności, kwalifikacje i programy edukacyjne muszą odpowiadać tym potrzebom.

Ponadto, zgodnie z inicjatywą przewodnią „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” w ramach strategii „Europa 2020” potrzebny jest pogłębiony dialog między partnerami społecznymi na temat przyszłych wyzwań na rynku pracy, takich jak zmiany demograficzne. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na zwiększenie wydajności pracy i zmniejszenie różnic strukturalnych w regionie, jak również wymiar makroregionalny włączenia społecznego i zdrowia publicznego.

Należy wspierać mobilność i rozwój umiejętności w ramach istniejących inicjatyw, takich jak program wymiany Nordplus, jak również za pośrednictwem obecnych i przyszłych instrumentów, takich jak „Erasmus dla wszystkich” lub „Mobilna młodzież”. Wskazane jest ułatwianie wymiany kulturalnej. Należy w pełni wykorzystywać możliwości mobilności naukowców i upowszechniania innowacji, np. w ramach programu badawczo-rozwojowego na rzecz Morza Bałtyckiego BONUS. We wszystkich grupach wiekowych i sektorach gospodarki należy promować uczestnictwo w programach wymian edukacyjnych i naukowych oraz współpracy. Nowym modelem powinien być „przepływ mózgów” przy jednoczesnym zabezpieczeniu przed „drenażem mózgów”. Konieczna jest również współpraca wszystkich podmiotów przy zwalczaniu niepożądanych aspektów mobilności – przestępczości zorganizowanej, w tym przemytu i nielegalnego handlu.

Zgodnie z odnowionymi ramami Komisja proponuje stosowanie następujących **wskaźników i poziomów docelowych** w celu pomiaru postępów:

1. wzrost wielkości wymiany handlowej wewnątrz regionu oraz usług transgranicznych o 15 % do 2020 r.;
2. zwiększenie liczby uczestników programów wymiany i współpracy kulturalnej, edukacyjnej i naukowej o 20 % do 2020 r.;
3. oprócz powyższych wskaźników dotyczących polityki użyteczne mogą być następujące wskaźniki kontekstowe, pozwalające umieścić strategię w szerszym kontekście przemian społeczno-gospodarczych w regionie:
 - a) zmniejszenie dysproporcji wyrażające się zmniejszeniem różnicy w poziomie PKB pomiędzy niżej i wyżej rozwiniętymi państwami członkowskimi;
 - b) obniżenie stóp bezrobocia poprzez osiągnięcie stopy zatrudnienia osób w wieku od 20 do 64 lat wynoszącej 75 %, zgodnie z celem strategii „Europa 2020”;
 - c) ogólne wydatki na badania i rozwój, mierzone wskaźnikiem inwestycji w B+R i innowacje, który powinien do roku 2020 wynieść co najmniej 3 % w całym regionie (cel strategii „Europa 2020”);
 - d) osiągnięcie krajowych poziomów docelowych w oparciu o cele strategii „Europa 2020” w zakresie klimatu i energii.

4. Postęp w kierunku wyznaczonych celów

Poprzez praktyczne działania mające na celu uwzględnienie cech geograficznych regionu i jego dynamiki makroregionalnej strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego spowoduje

poprawę wykorzystania dostępnych zasobów europejskich i krajowych. Zmierza ona do przełożenia zaangażowania politycznego na zobowiązanie do działania pod każdym względem.

W konkretnym wymiarze zmienione ramy strategii opisane powyżej stanowią wzmocnienie tych dążeń. Ułatwią one podejmowanie działań i osiąganie wyników poprzez skupienie się na trzech głównych celach ogólnych, którymi są: ocalenie Morza Bałtyckiego, rozwój połączeń w tym dużym regionie oraz zwiększenie jego dobrobytu. Odbywa się to poprzez promowanie zaangażowania politycznego, sprzyjanie ściślejszemu dostosowaniu polityki i finansowania oraz doprecyzowanie zakresów odpowiedzialności zaangażowanych stron. Strategia sprzyja większemu angażowaniu stron, ściślejszej współpracy z państwami spoza UE i sektorem prywatnym, a także poprawie komunikacji. Dążenia te są określone w powiązaniu ze wskaźnikami i poziomami docelowymi, a pomiarowi postępów służy system monitorowania i oceny.

Ważne jest, aby uczestniczące władze centralne i regionalne ze swej strony przeznaczyły środki adekwatne do wyzwania, jakim jest realizacja strategii, oraz aby na wszystkich szczeblach rozważono w pierwszej kolejności dostosowanie finansowania w ramach przygotowań do następnego okresu finansowego.

Komisja jest przekonana, że przedstawione zasady ramowe stanowią zintegrowany i zrównoważony wkład w dążenie do spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, a także do celów inteligentnego, zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu w ramach strategii „Europa 2020”. W związku z tym Komisja zwraca się do Rady o rozpatrzenie i zatwierdzenie niniejszego komunikatu.